

PRILOG 1.

ELEMENTI PO ZAJEDNIČKOM OSNOVNOM DOKUMENTU

OPĆI PODACI I USTROJSTVO VLASTI (INSTITUCIJE)

(opći podaci)

1. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2001. u Hrvatskoj je bilo 4.437.460 stanovnika, od čega u ruralnim područjima 44,31%. U odnosu na popis iz 1991. prosječna godišnja stopa rasta pokazuje smanjenje od 0,63%, no pri popisu iz 2001. primijenjen je novi kriterij prema kojem se u popis uključuju osobe s uobičajenim mjestom stanovanja uz ograničenje odsutnosti do 12 mjeseci. Prema nacionalnoj pripadnosti (2001.) bilo je: 3.977.171 Hrvata, 201.631 Srba, 20.755 Bošnjaka, 19.636 Talijana, 16.595 Mađara, 15.082 Albanaca, itd. Gustoća naseljenosti je u 2001. iznosila 78,4 (u 1991. je bila 84,6). U 2009. rođeno je 45.807, a umrlo 53.885 osoba. Očekivano trajanje života je: 79,6 za žene te za muškarce 72,4 godine.

(ustrojstvo vlasti)

2. Ustavom Republike Hrvatske od 22. prosinca 1990., Republika Hrvatska se uspostavlja kao jedinstvena i nedjeljiva demokratska i socijalna država. Najviše vrijednosti ustavnoga poretka su: sloboda, jednaka prava, nacionalna jednakost, mir, socijalna pravda, poštivanje prava čovjeka, pravo vlasništva, vladavina prava, očuvanje prirode i okoliša i vladavina demokracije i višestranački sustav. Državna vlast je utemeljena na načelu diobe vlasti – na zakonodavnu, izvršnu i sudbenu. Sabor Republike Hrvatske 25. lipnja 1991. donosi Ustavnu odluku o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske kojom se Hrvatska uspostavlja kao neovisna država. Neuspjehom u rješavanju jugoslavenske krize, dana 8. listopada 1991. raskida sve državnopravne sveze s dotadašnjom SFRJ. Revizijom Ustava u studenome 2000., Republika Hrvatska prelazi s polupredsjedničkog na parlamentarni sustav. U 2010., promjene Ustava uz stvaranje preduvjeta za ulazak RH u Europsku uniju, donose i napretke na području ljudskih prava, te izdvajamo kako slijedi: taksativno navođenje u preambuli Ustava svih nacionalnih manjina u Hrvatskoj, ukupno 22; zatim formulaciju obveznog obrazovanja na način da ono više Ustavom nije ograničeno samo na osnovnu školu, a što je u skladu s naporima da se obuhvat obveznog obrazovanja proširi na više stupnjeve školovanja; jačanje uloge pučkog pravobranitelja osiguravanjem imuniteta te izrijekom navođenjem njegove samostalnosti i neovisnost kao i prava građana na pritužbu istome; te uvođenje prava na pristup informacijama kao ustavne kategorije.

3. **Hrvatski sabor** je predstavničko tijelo građana i nositelj zakonodavne vlasti. Odlučuje o donošenju i promjeni Ustava te donosi zakone, državni proračun, strategiju nacionalne sigurnosti i strategiju obrane, kao i akte kojima izražava svoju politiku. Također, odlučuje o ratu i miru, o promjeni granica Republike Hrvatske, te raspisuje referendum, obavlja izbore, imenovanja i razrješenja u skladu s Ustavom i zakonom, te nadzire rad Vlade i drugih nositelja javnih dužnosti odgovornih Hrvatskom saboru, itd. Zastupnici se biraju neposredno tajnim glasovanjem na 4 godine, te ima predsjednika i jednog ili više podpredsjednika. Sjednice Hrvatskoga sabora su javne. Ako Ustavom nije drugačije određeno, Hrvatski sabor donosi odluke većinom glasova ukoliko je na sjednici nazočna većina zastupnika, a zastupnici glasuju osobno. Zakone (organske zakone) kojima se uređuju prava nacionalnih manjina donosi 2/3 većinom glasova svih zastupnika, a zakone kojima se razrađuju Ustavom utvrđena ljudska prava i temeljne slobode, izborni sustav, ustrojstvo, djelokrug i način rada državnih tijela te ustrojstvo i djelokrug lokalne i područne (regionalne) samouprave donosi većinom glasova svih zastupnika.

4. **Predsjednik Republike Hrvatske** predstavlja i zastupa Republiku Hrvatsku u zemlji i inozemstvu, brine za redovito i usklađeno djelovanje te za stabilnost državne vlasti i odgovara za obranu neovisnosti i teritorijalne cjelovitosti Republike Hrvatske. Bira se na temelju općeg i

jednakoga biračkog prava na neposrednim izborima tajnim glasovanjem na vrijeme od pet godina i većinom svih birača koji su glasovali. Nitko ne može biti biran više od dva puta za Predsjednika Republike.

Predsjednik Republike raspisuje izbore za Hrvatski sabor i saziva ga na prvo zasjedanje, raspisuje referendum u skladu s Ustavom, povjerava mandat za sastavljanje Vlade osobi, koja na temelju raspodjele zastupničkih mjesta u Hrvatskom saboru i obavljenih konzultacija uživa povjerenje većine svih zastupnika, te daje pomilovanja, dodjeljuje odlikovanja i priznanja kao i obavlja druge dužnosti određene Ustavom.

Predsjednik Republike i Vlada Republike Hrvatske surađuju u oblikovanju i provođenju vanjske politike. Na prijedlog Vlade i uz supotpis predsjednika Vlade, Predsjednik Republike odlučuje o osnivanju diplomatskih misija i konzularnih ureda Republike Hrvatske u inozemstvu. Na prijedlog Vlade i uz mišljenje nadležnog odbora Hrvatskoga sabora, donosi odluku o postavljanju i opozivu šefova diplomatskih misija Republike Hrvatske u inozemstvu, uz prethodni supotpis predsjednika Vlade. Također, prima vjerodajnice i opozivna pisma inozemnih šefova diplomatskih misija.

Predsjednik Republike je i vrhovni zapovjednik oružanih snaga Republike Hrvatske te imenuje i razrješuje vojne zapovjednike. Također, na temelju odluke Hrvatskoga sabora objavljuje rat i zaključuje mir, a u slučaju neposredne ugroženosti neovisnosti, jedinstvenosti i opstojnosti države može, uz supotpis predsjednika Vlade, narediti uporabu oružanih snaga iako nije proglašeno ratno stanje. Za vrijeme trajanja ratnog stanja može donositi uredbe sa zakonskom snagom na temelju i u okviru ovlasti koje je dobio od Hrvatskoga sabora. Ako Hrvatski sabor nije u zasjedanju, Predsjednik Republike ima ovlast da uredbama sa zakonskom snagom uređuje sva pitanja koja zahtijeva ratno stanje.

Predsjednik Republike može predložiti Vladi da održi sjednicu i razmotri određena pitanja te može biti nazočan sjednici i sudjelovati u raspravi. Obje institucije u skladu s Ustavom i zakonom, surađuju u usmjeravanju rada sigurnosnih službi. Imenovanje čelnika sigurnosnih službi, uz prethodno mišljenje nadležnog odbora Hrvatskoga sabora, supotpisuje Predsjednik Republike i predsjednik Vlade.

5. Vlada Republike Hrvatske obavlja izvršnu vlast u skladu s Ustavom i zakonom, a čine je predsjednik, jedan ili više podpredsjednika i ministri. Bez odobrenja Vlade predsjednik i članovi Vlade ne mogu obavljati drugu javnu ili profesionalnu dužnost. Članove Vlade predlaže osoba kojoj je Predsjednik Republike povjerio mandat za sastav Vlade.

Vlada predlaže zakone i druge akte Hrvatskom saboru kao i državni proračun i završni račun. Također provodi zakone i druge odluke Hrvatskoga sabora, donosi uredbe za izvršenje zakona, vodi vanjsku i unutarnju politiku, usmjerava i nadzire rad državne uprave, brine o gospodarskom razvitku zemlje, usmjerava djelovanje i razvitak javnih službi. Vlada je odgovorna je Hrvatskom saboru. Predsjednik i članovi Vlade zajednički su odgovorni za odluke koje donosi Vlada, a osobno su odgovorni za svoje područje rada.

6. Sudbenu vlast kao samostalnu i neovisnu obavljaju **sudovi** (redovni i specijalizirani) koji sude na temelju Ustava i zakona. Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao najviši sud, osigurava jedinstvenu primjenu zakona i ravnopravnost građana. Ustanovljavanje, djelokrug, sastav i ustrojstvo sudova te postupak pred sudovima uređuje se zakonom. Sudske su rasprave javne i presude se u ime Republike Hrvatske izriču javno. Javnost se može isključiti iz cijele ili dijela

rasprave zbog razloga koji su nužni u demokratskom društvu - radi interesa morala, javnog reda ili državne sigurnosti, posebno ako se sudi maloljetnicima, ili radi zaštite privatnog života stranaka, ili u bračnim sporovima i postupcima u svezi sa skrbništvom i posvojenjem, ili radi čuvanja vojne, službene ili poslovne tajne i zaštite sigurnosti i obrane Republike Hrvatske, ali samo u opsegu koji je po mišljenju suda bezuvjetno potreban u posebnim okolnostima u kojima bi javnost mogla biti štetna za interese pravde.

7. Državno odvjetništvo je samostalno i neovisno pravosudno tijelo ovlašteno i dužno postupati protiv počinitelja kaznenih i drugih kažnjivih djela, poduzimati pravne radnje radi zaštite imovine Republike Hrvatske te podnositi pravna sredstva za zaštitu Ustava i prava. Na njegovom čelu se nalazi Glavni državni odvjetnik Republike Hrvatske kojeg na vrijeme od 4 godine imenuje Hrvatski sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske i uz prethodno mišljenje nadležnog odbora Hrvatskoga sabora. Unutar Državnog odvjetništva su ustrojena općinska te županijska državna odvjetništva na čelu s općinskim, odnosno županijskim državnim odvjetnicima koje imenuje Državnoodvjetničko vijeće iz redova zamjenika državnog odvjetnika. (Državnoodvjetničko vijeće je tijelo koje ima 11 članova, od kojih 7 zamjenika državnog odvjetnika koje biraju svi državni odvjetnici i zamjenici, 2 sveučilišna profesora pravnih znanosti koje biraju svi profesori pravnih fakulteta te 2 člana koje imenuje Hrvatski sabor iz redova svojih zastupnika od kojih je jedan iz redova oporbe). Državni odvjetnici (glavni, općinski i županijski) imaju zamjenika, a imenuje ih Državnoodvjetničko vijeće. Dužnost zamjenika državnog odvjetnika je stalna.

8. Ustavni sud Republike Hrvatske čini 13 sudaca koje bira Hrvatski sabor, na vrijeme od 8 godina iz reda istaknutih pravnika, osobito sudaca, državnih odvjetnika, odvjetnika i sveučilišnih profesora pravnih znanosti. Postupak kandidiranja sudaca Ustavnog suda i predlaganja za izbor Hrvatskom saboru provodi odbor Hrvatskoga sabora, nadležan za Ustav. Ustavni sud bira svog predsjednika na vrijeme od 4 godine.

Sudac Ustavnog suda Republike Hrvatske ne može obavljati nijednu drugu javnu ni profesionalnu dužnost. Može biti razriješen dužnosti prije isteka vremena na koje je izabran ako: zatraži da bude razriješen, bude osuđen na zatvorsku kaznu, ili ako trajno, što utvrđuje sam Sud, izgubi sposobnost da obavlja svoju dužnost.

Ustavni sud Republike Hrvatske odlučuje o suglasnosti zakona s Ustavom, kao i o suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom, te može ocjenjivati ustavnost zakona te ustavnost i zakonitost drugih propisa koji su prestali važiti ako od tog prestanka do podnošenja zahtjeva ili prijedloga za pokretanje postupka nije prošlo više od godine dana. Također, odlučuje povodom ustavnih tužbi protiv pojedinačnih odluka državnih tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te pravnih osoba s javnim ovlastima kada su tim odlukama povrijeđena ljudska prava i temeljne slobode kao i pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu. Nadalje, prati ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti i o uočenim pojavama neustavnosti i nezakonitosti izvješćuje Hrvatski sabor, te rješava sukob nadležnosti između tijela zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti. U skladu s Ustavom odlučuje o odgovornosti Predsjednika Republike, te nadzire ustavnost programa i djelovanja političkih stranaka i može, u skladu s Ustavom, zabraniti njihov rad, a nadzire i ustavnost i zakonitost izbora i državnog referenduma te rješava izborne sporove koji nisu u djelokrugu sudova. Također, Sud će ukinuti zakon ako utvrdi da je neustavan, kao i ukinuti ili poništiti drugi propis ako utvrdi da je neustavan ili nezakonit.

Postupak i uvjeti za izbor sudaca Ustavnog suda Republike Hrvatske i prestanak njihove dužnosti, uvjeti i rokovi za pokretanje postupka ocjene ustavnosti i zakonitosti, postupak i pravno djelovanje njegovih odluka, zaštita ljudskih prava i temeljnih sloboda zajamčenih Ustavom i druga pitanja važna za izvršavanje dužnosti i njegov rad uređuju se ustavnim zakonom, dok se njegovo unutarnje ustrojstvo uređuje poslovníkom.

(status u međunarodnim organizacijama)

9. Glede članstva u međunarodnim organizacijama, RH je: 22. svibnja 1992. primljena u Ujedinjene narode, 06. studenog 1996. u Vijeće Europe te 1. travnja 2009. u NATO. RH je završila pristupne pregovore s Europskom unijom 30. lipnja 2011. godine. Članstvo Republike Hrvatske u Europskoj uniji očekuje se 1. srpnja 2013. godine.

OKVIR ZA ZAŠTITU I PROMICANJE LJUDSKIH PRAVA

(opći okvir)

10. Hrvatska je razvila normativni i institucionalni okvir za zaštitu i promicanje ljudskih prava te ima visoke standarde usklađeni s međunarodnim. No, u sferi izazova i daje ostaje provedba standarda te jačanje kapaciteta za provedbu, pri čemu se kontinuirano ulažu napor. Pravo na život kao temeljno i prirodno pravo svake osobe jasno je zajamčeno čl. 21. Ustava koji glasi: "Svako ljudsko biće ima pravo na život. U Republici Hrvatskoj nema smrtne kazne". Kao dodatno jamstvo, u članku 17. stavku 3. Ustav propisuje: "Niti u slučaju neposredne opasnosti za opstanak države ne može se ograničiti primjena odredbi ovoga Ustava o pravu na život....". U Republici Hrvatskoj, smrtna kazna je ukinuta 8. prosinca 1991. Zakonom o preuzimanju Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

11. Prema Ustavu RH je suverena, demokratska i socijalna država u kojoj se ljudska prava i temeljne slobode štite na načelima jednakosti pred zakonom te nediskriminacije i ravnopravnosti spolova. Ustav u čl. 3. navodi poštivanje ljudskih prava kao „najvišu vrednotu ustavnog poretka“, a u kojem duhu se tumače sve ostale odredbe. U Poglavlju III „Zaštita ljudskih prava i temeljnih sloboda“ detaljno se razrađuju građanska i politička, te gospodarska, socijalna i kulturna prava te definiraju određena načela i mehanizmi njihove zaštite. Između ostalog, jamči se načelo jednakosti svih građana pred zakonom te zabranjuje diskriminacija po bilo kojem temelju - rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama. Slobode i prava građana mogu se ograničiti samo zakonom u svrhu zaštite slobode i prava drugih ljudi te pravnog poretka, javnog morala i zdravlja, i svako ograničenje mora biti razmjerno naravi potrebe u svakom pojedinačnom slučaju. Ustavom je zajamčena ravnopravnost pripadnicima svih nacionalnih manjina, dok se konkretna zaštita prava nacionalnih manjina uređuje Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina, te posebnim zakonima koji nacionalnim manjinama jamče kulturnu autonomiju i reguliraju sudjelovanje zastupnika manjina u predstavničkim i drugim tijelima.

12. Nacionalni sustav zaštite ljudskih prava utemeljen je na Ustavu i domaćim zakonima, te međunarodnim instrumentima za zaštitu ljudskih prava kojih je RH stranka. Prema članku 140. Ustava: "Međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni, a koji su na snazi, čine dio unutarnjeg pravnog poretka, a po pravnoj su snazi iznad zakona". Sudovi su ovlaštene neposredno primjenjivati međunarodne ugovore kada odlučuju o pitanjima koja se tiču zaštite ljudskih prava pojedinaca. Zakon o sudovima, u čl. 5. propisuje: "Sudovi sude na osnovi Ustava i zakona. Sudovi sude i na osnovi međunarodnih ugovora koji su dio pravnog poretka Republike Hrvatske." U tom kontekstu se i provode i edukacije sudaca

i državnih odvjetnika, a posebice kroz obrazovanje na Pravosudnoj akademiji koja je javna ustanova.

(status – međunarodni ugovori)

13. Republika Hrvatska je stranka brojnih međunarodnih ugovora na području ljudskih prava (određeni broj prihvatila je u svoje zakonodavstvo od države prethodnice temeljem notifikacije o sukcesiji, danom 8. listopada 1991.), kao što su:

- na univerzalnoj razini:

Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Međunarodna konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, Konvencija protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih postupaka i kažnjavanja, Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena, Konvencija o pravima djeteta, Konvencija o pravima osoba s invaliditetom, a na koje nema uloženi rezervi. RH je potpisala Konvenciju o zaštiti svih osoba od prisilnih ili nedobrovoljnih nestanaka, čija se ratifikacija upravo razmatra. Također, stranka je i svih protokola uz navedene instrumente, a posebna Radna skupina razmatra potpisivanje/ratifikaciju Protokola uz Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima;

- na regionalnoj razini (90 instrumenata Vijeća Europe)

od kojih uz Europsku konvenciju o ljudskim pravima i temeljnim slobodama, ističemo: Europsku konvenciju za sprječavanje mučenja, Europsku povelju o regionalnim i manjinskim jezicima, Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina, Konvenciju o suzbijanju trgovine ljudima, Konvenciju o zaštiti ljudskih prava i dostojanstva ljudskog bića u pogledu primjene biologije i medicine. Vlada RH ugovornim tijelima redovito podnosi izvješća o primjeni ovih instrumenata i provedbi preporuka (o para. 13. detaljnije: u Izvješću).

(nacionalno zakonodavstvo)

14. Zaštita ljudskih prava detaljno se uređuje kroz brojne zakone koji moraju biti usklađeni s odredbama međunarodnih ugovora na području ljudskih prava kojih je RH stranka. Zakoni koji su usmjereni na zaštitu i promicanje ljudskih prava su sljedeći: Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina, Zakon o suzbijanju diskriminacije, Zakon o ravnopravnosti spolova, Zakon o istospolnim zajednicama, Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći, Zakon o pravu na pristup informacijama, Kazneni zakon, Zakon o radu, Zakon o strancima, Zakon o azilu, Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Zakon o roditeljskim i roditeljskim potporama, Obiteljski zakon, Zakon o socijalnoj skrbi, Zakon o kaznenom postupku, Zakon o izvršavanju kazne zakona, Zakon o predškolskom odgoju i naobrazbi, Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, Zakon o strukovnom obrazovanju, Zakon o obrazovanju odraslih osoba, Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, Zakon o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina, Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju, Zakon o zaštiti prava pacijenata, Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama, Zakon o medijima, Zakon o elektroničnim medijima, Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji, Zakon o Hrvatskoj izvještajnoj novinskoj agenciji, Zakon o volonterstvu, Zakon o obnovi, Zakon o regionalnom razvoju, Zakon o izborima zastupnika u Hrvatski sabor, Zakon o državnim službenicima.

(nacionalni okvir zaštite ljudskih prava)

15. Odgovornost za provedbu nacionalnog zakonodavstva kao i prihvaćenih međunarodnih obveza u promicanju i zaštiti ljudskih prava, pripada cjelokupnom sustavu vlasti (koncept trodiobe vlasti i zasebnog djelovanja Ustavnog suda), nezavisnim institucijama (pučkom pravobranitelju, specijaliziranim pravobraniteljima: za djecu, ravnopravnost spolova i osobe s

invaliditetom) i organizacijama civilnog društva čije djelovanje podupire Vlada RH. Posebna uloga pripada sudovima kojima se Ustavom jamči samostalnost i neovisnost.

(ministarstva i vladini uredi)

16. U okviru navedene trodiobe vlasti uz sudove su uključena **ministarstva** koja se bave pravosuđem i upravom, vanjskim i unutarnjim poslovima, znanosti, obrazovanjem te zaštitom osjetljivih/pojedinih društvenih skupina kao i vladini uredi osnovani u svrhu dodatne potpore unaprjeđenju ljudskih prava na pojedinim područjima, od kojih navodimo:

- **Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske** razmatra stanje ljudskih prava i sloboda prema Ustavu, Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina, kao i izvješćima međunarodnih organizacija, pučkog pravobranitelja i nevladinih udruga. Redovito prati međunarodne standarde i dokumente za zaštitu i promicanje ljudskih prava te predlaže Vladi aktivnosti i mjere za učinkovitije ostvarivanje ljudskih prava. Također priprema i sudjeluje u organiziranju međunarodnih i domaćih seminara, okruglih stolova i javnih rasprava, te u osmišljavanju i provođenju kampanja. Posebnu pažnju Ured posvećuje suradnji s civilnim društvom, sufinanciranjem njihovih projekata te uključivanjem njihovih predstavnika u rad nacionalnih tijela za pojedina područja ljudskih prava te u izradu nacionalnih programa. Uz konkretan rad na pojedinim područjima kao što su trgovanje ljudima, diskriminacija i praćenje provedbe Nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava, razmatra pritužbe građana te je aktivan u međunarodnoj suradnji. Također obavlja funkciju tajništva za Povjerenstvo za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske i Nacionalni odbora za suzbijanje trgovanja ljudima (priprema sjednice, koordinira izradu nacionalnih programa i prati njihovu provedbu). Predstojnik Ureda je Nacionalni koordinator za suzbijanje trgovanja ljudima;

- **Ured za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske** obavlja stručne poslove u vezi s ostvarivanjem utvrđene politike ravnopravnosti nacionalnih manjina koje žive na području Hrvatske kao i prava koja im pripadaju po Ustavu i zakonu. Ured predlaže mjere za ostvarivanje tih prava te priprema prijedloge za osiguranje sredstava. Također, daje prijedloge i mišljenja za financiranje određenih potreba pripadnika nacionalnih manjina i njihovih udruga te surađuje s nadležnim vladinim tijelima kao i tijelima uprave na lokalnoj razini na područjima gdje živi veći broj pripadnika nacionalnih manjina. Prati suradnju udruga i ustanova nacionalnih manjina (čiji se programi financijski pomažu iz državnog proračuna) s institucijama u njihovim matičnim državama, priprema mišljenja i stručne analize u vezi s primjenom međunarodnih standarda u ostvarivanju prava pripadnika nacionalnih manjina. Posebice ističemo suradnju s Vijećem Europe na provedbi važnih dokumenata, kao što je Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina;

- **Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske** kao stručna služba Vlade koordinira aktivnosti kojima je cilj uspostava ravnopravnosti spolova. U tu svrhu, izrađuje cjelovit sustav zaštite i promicanja ravnopravnosti spolova, prati njegovu učinkovitost, odobrava tijelima državne uprave planove djelovanja, predlaže donošenje/izmjene zakona i propisa te izrađuje nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova i nadzire njezinu provedbu. Ured provodi istraživanja i analize te izvješćuje Vladu o provedbi nacionalne politike. Nadležan je i za praćenje usklađenosti propisa s međunarodnim instrumentima te pripremu nacionalnih izvješća prema međunarodnim ugovorima na području ravnopravnosti spolova. Također, surađuje s nevladinim udrugama te promiče znanje i svijest o ravnopravnosti spolova i koordinira rad županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova;

- **Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske** obavlja stručne poslove iz djelokruga Vlade u vezi sa stvaranjem uvjeta za suradnju i partnerstvo s civilnim društvom. Ima širok raspon djelovanja od predlaganja novih zakonskih okvira, praćenja provedbe Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva i mjera do izrade programa, standarda i preporuka za financiranje djelovanja organizacija civilnoga društva iz državnoga proračuna i drugih javnih izvora, te pretpristupnih i strukturnih fondova Europske unije. Ured koordinira rad vladinih tijela i tijela uprave na lokalnoj razini, u vezi s praćenjem i unaprjeđenjem suradnje s nevladinim, neprofitnim sektorom. Provodi projekte za potporu razvoju civilnog društva iz programa započetih po CARDS-u, te onih planiranih iz programa PHARE i IPA i programa Zajednice *Europa za građane*. Usko surađuje sa Savjetom za razvoj civilnog društva kojemu ujedno pruža tehničku, administrativnu, stručnu i financijsku potporu u radu.

17. Osnovana su i **savjetodavna tijela Vlade** kao što su: Savjet za nacionalne manjine sa zadaćom poticanja sudjelovanja nacionalnih manjina u javnom životu, te zaštite njihovih prava, Savjet za razvoj civilnog društva sa zadaćom razvoja suradnje Vlade i civilnog društva posebice u provođenju strategije na ovom području.

Također djeluju i **ostala brojna tijela Vlade koja se bave pitanjima ljudskih prava i zaštite osjetljivih skupina**, kao što su: Povjerenstvo za ljudska prava s ciljem razmatranja učinkovitosti sustava zaštite i promicanja ljudskih prava te pripreme strateških dokumenata, Povjerenstvo za praćenje provedbe Nacionalnog programa za Rome u kojem djeluje i 9 romskih predstavnika te koje predlaže mjera za unaprjeđenje ovog Programa i prati utrošak sredstava, Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga sa zadaćom koordinacije aktivnosti na području od prevencije do resocijalizacije, Povjerenstvo za suzbijanje HIV/AIDS-a radi koordinacije nacionalnih i međunarodnih aktivnosti vezanih za širenja HIV/AIDS infekcije.

(županijske koordinacije za ljudska prava)

Osnovane su županijske koordinacije za ljudska prava radi što učinkovitijeg djelovanja sustava tijela zaštite i promicanja ljudskih prava na lokalnoj i regionalnoj razini.

(Hrvatski sabor)

18. Hrvatski sabor, kao najviše zakonodavno tijelo razmatra ljudska prava primarno kroz rad:

- **Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina** koji prati i sudjeluje u provedbi politika na području ljudskih prava i prava nacionalnih manjina. U postupku donošenja zakona Odbor ima položaj matičnoga tijela u područjima koja se odnose na: provedbu potvrđenih međunarodnih instrumenata, ostvarivanje ustavnih odredbi o ljudskim pravima, kap i na ostvarivanje prava nacionalnih manjina utvrđenih Ustavom i zakonima, te ima pravo i predlaganje mjera za ostvarivanje tih prava. Prati položaj hrvatskih manjina u susjednim zemljama i predlaže mjera za unaprjeđivanje suradnje radi očuvanja nacionalnog identiteta, Odbor surađuje sa znanstvenim i stručnim, te Vladinim i nevladinim organizacijama koje djeluju na ovim područjima kao i s radnim tijelima parlamenata drugih država te međunarodnim tijelima. Također surađuje s radnim tijelima nadležnim za predstavke i pritužbe i s drugim radnim tijelima Sabora;

- **Odbora za ravnopravnost spolova** koji prati i sudjeluje u provedbi politike ravnopravnosti spolova, te u postupku donošenja zakona i drugih propisa predstavlja matično tijelo na ovom području. Također, potiče usvajanje međunarodnih dokumenata o ravnopravnosti spolova te

prati njihovu primjenu.

(NHRI)

19. S ciljem zaštite i promicanja ljudskih prava i temeljnih sloboda, osnovan je niz nacionalnih nezavisnih institucija. **Ured Pučkog pravobranitelja** institucija je sa statusom „A“, koja zadovoljava „Pariška načela“. Kao opunomoćenik Hrvatskog sabora štiti ustavna i zakonska prava građana pred državnom upravom i tijelima koja imaju javne ovlasti. Sukladno Zakonu o suzbijanju diskriminacije ured je određen kao središnje tijelo nadležno za suzbijanje diskriminacije. Hrvatska se opredijelila i za sustav posebnih pravobranitelja:

- **Pravobraniteljica za djecu** prati usklađenost zakona s odredbama Konvencije o pravima djeteta;

- **Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova** prati provođenje Zakona o ravnopravnosti spolova i drugih propisa na ovom području. Pravobranitelja/icu za ravnopravnost spolova imenuje Hrvatski sabor na 8 godina. Djelokrug rada, odnosno propisan je Zakonom o ravnopravnosti spolova. Ured se financira iz državnog proračuna, a za rad odgovora Hrvatskom saboru kojem podnosi godišnja izvješća. Zaprima prijave fizičkih i pravnih osoba vezane uz diskriminaciju u području ravnopravnosti spolova, pruža pomoć fizičkim i pravnim osobama koje su podnijele pritužbu zbog spolne diskriminacije pri pokretanju sudskog spora, ispituje pojedinačne prijave do pokretanja sudskog spora, te može provoditi postupak mirenja i sklapanje izvansudske nagodbe. Nadalje, prikuplja i analizira statističke podatke o slučajevima spolne diskriminacije, te provodi neovisna istraživanja, objavljuje neovisna izvješća i razmjenjuje informacije s odgovarajućim europskim tijelima. Ovlašten je upozoravati, i davati preporuke, a tijela državne uprave, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i druga tijela s javnim ovlastima, dužni su pismeno izvijestiti Ured o poduzetim mjerama u roku od 30 dana. Ured također podnosi prijedlog za pokretanje postupka ocjene ustavnosti zakona, ili ustavnosti i zakonitosti drugih propisa ako ocijeni da je povrijeđeno načelo ravnopravnosti spolova, te pokreće i postupak izmjene takvog propisa.

- **Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom** štiti, prati i promiče prava i interese osoba s invaliditetom na temelju Ustava, međunarodnih ugovora i zakona. Za pravobraniteljicu je imenovana osoba s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta. Ured prati usklađenost propisa koji se odnose na zaštitu prava i interesa osoba s invaliditetom, s odredbama Ustava i međunarodnih dokumenata kao i provedbu nacionalnih strategija te izvršavanje obveza koje proizlaze iz međunarodnih dokumenata. Razmatra slučajeve povrede prava osoba s invaliditetom i poduzima radnje u svrhu njihova sprečavanja te izvještava javnost. Također predlaže poduzimanje mjera za izgradnju cjelovitog sustava zaštite i za unaprjeđenje kvalitete njihova života, te surađuje s udrugama osoba s invaliditetom. Tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravne i fizičke osobe dužne su odmah, a najkasnije u roku od 15 dana izvijestiti pravobranitelja o poduzetom u povodu danog upozorenja, prijedloga ili preporuke. U slučaju saznanja da je osoba s invaliditetom izvrgnuta diskriminaciji, nasilju, spolnoj zloporabi, zlostavljanju, izrabljivanju, zanemarivanju ili nehajnom postupanju, dužan je odmah podnijeti prijavu nadležnom državnom odvjetništvu te upozoriti nadležno tijelo državne uprave i predložiti mjere za zaštitu prava i interesa osoba s invaliditetom.

(organizacije civilnog društva)

20. Značajnu ulogu imaju organizacije civilnog društva koje doprinose socijalnoj koheziji, sudioničkoj demokraciji, filantropiji i volonterstvu i obrazovanju za demokratsko građanstvo i ljudska prava, a za čiju potporu i razvoj je uspostavljen pravni i institucionalni okvir. Prema

podacima Registra udruga koji vodi Ministarstvo uprave u 2009. godini mrežu organizacija civilnog društva činilo je više od 39.558 udruga, 152 zaklada i 10 fondacija, te više od 600 privatnih ustanova i oko 250 sindikalnih udruga i udruga poslodavaca, kao i 50 vjerskih zajednica i 1.976 pravnih osoba Katoličke crkve. Dodatno, u Registar stranih udruga bilo je upisano je 129 stranih udruga (21 zemlja), kao i nekoliko stranih zaklada koje djeluju i u Hrvatskoj. S obzirom na novu regulaciju, neprofitne organizacije obvezne su upisati se u Registar neprofitnih organizacija koji vodi Ministarstvu financija, a što će biti pravi pokazatelj stanja aktivnih udruga kada se završi obrada podataka koja je u tijeku.

(djelovanje pritužbenih mehanizama)

21. Kao jamstvo uživanja ustavnih sloboda i prava djeluje i poseban mehanizam - **ustavna tužba** koju podnosi građanin kada mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, (kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela), povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom. Tužba se podnosi nakon što su prethodno iscrpljena sva pravna sredstva. Također se pojedinci koji drže da su im povrijeđena prava, nakon što je konzumirana ustavna tužba mogu obratiti Europskom sudu za ljudska prava te svim odborima koji po UN konvencijama imaju mandat razmatranja pojedinačnih pritužbi.

22. Dana 5. studenog 1997. Republika Hrvatska ratificirala je Europsku Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, zajedno s njezinim važećim Protokolima. Tim činom Republika Hrvatska priznala je **nadležnost Europskog suda za ljudska prava** (dalje: Europski sud) da prima zahtjeve bilo koje fizičke osobe, nevladine organizacije ili skupine pojedinaca koji tvrde da su žrtve povrede prava priznatih u Konvenciji što ih je počinila Republika Hrvatska. Osim toga, tim činom Republika Hrvatska obvezala se da će se podvrgnuti konačnoj presudi Europskog suda u svakom sporu u kojem sudjeluje kao stranka.

U postupku pred Europskim sudom Republiku Hrvatsku zastupa zastupnica Vlade, koja je ujedno i koordinator za izvršenje presuda tog suda na nacionalnoj razini. Europskom sudu se u prosjeku protiv države Hrvatske podnese u prosjeku oko 700 predmeta, od kojih je većina odbačena prije prosljeđivanja Vladi.

Podnositelji se naviše pozivaju na povredu čl. 6. Konvencije (pravo na pošteno suđenje), i to većinom na aspekt koji se odnosi na suđenje u razumnom roku, uz naznaku da se uspostavom učinkovitih pravnih sredstava koja su u skladu s praksom Europskog suda broj takvih predmeta i utvrđenih povreda značajno smanjio. Ostale povrede koje je Europski sud utvrdio u odnosu na RH odnose se većinom na mirno uživanje vlasništva, poštivanje privatnog i obiteljskog života, zabranu mučenja i nečovječnog postupanja te u nekoliko slučajeva na povredu prava na život, zabranu diskriminacije i pravo na slobodu kretanja.

Republika Hrvatska dužna je podvrgnuti se konačnoj odluci Europskog suda u svakom sporu u kojem je stranka. Dok su se ranije obaveze države ponajviše odnosile na pojedinačne mjere: isplata pravične naknade, ponavljanje domaćeg postupka, izvršenje rješenja donesenog u upravnom postupku, i sl., uslijed sve veće složenosti predmeta sve je češća obaveza izvršavanja općih mjera iz pojedine presude, ili iz grupe presuda u kojima se pojavljuje istovjetan problem. Izvršenje općih mjera zahtjeva zakonodavne izmjene, izmjene sudske ili upravne prakse, donošenje planova djelovanja za sprečavanje ponavljanja povrede i slično. Poticaj za izvršenje općih mjera nadležnim tijelima daje zastupnica Vlade, a izvršenje nekih od njih zahtjeva i međuresornu suradnju.

Nadzor na izvršenjem presuda obavlja Odbor ministara Vijeća Europe. Republika Hrvatska je dio kolektivnog izvršenja, te je u Odboru predstavljena preko ministra vanjskih poslova i europskih integracija, a na operativnoj razini preko stalnog predstavnika u Stalnoj misiji Republike Hrvatske pri Vijeću Europe.

Sve presude i konačne odluke Europskog suda donesene u odnosu na Republiku Hrvatsku, prevedene su na hrvatski jezik i postavljene na internet stranici Ministarstva pravosuđa. Njihovi prijevodi redovno se šalju i tijelima koja su sudjelovala u konkretnom postupku, te Ustavnom sudu RH i Vrhovnom sudu RH, dok su originalni tekstovi dostupni su na internet stranici Europskog suda. U polugodišnjoj publikaciji „Pregled prakse Europskog suda za ljudska prava“ sabrani su prijevodi presuda protiv Republike Hrvatske u relevantnom razdoblju, te izbor sažetaka presuda protiv drugih država.

(nacionalni program i trenutno stanje)

23. Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava od 2008. - 2011. pruža programski okvir, odnosno analizu protitjetnih mjera, na područjima, kao što su; suzbijanje rasne i druge diskriminacije, ravnopravnost spolova, zaštita nacionalnih manjina, zaštita žrtava/svjedoka, sloboda medija, pravo na pristup informacijama, vjerska prava i slobode, pravo na rad, zaštite obitelji, djece i mladih, skrb o posebno osjetljivim skupinama, suzbijanje korupcije, trgovanje ljudima, itd. U 2010. je usvojen i Operativni plan za njegovu provedbu.

Značajan napredak bilježi se na području suzbijanja diskriminacije, ali i na drugim područjima - ravnopravnost spolova (povećana politička participacija žena te prepoznatost nasilja u obitelji kao neprihvatljivog), prava djeteta (zabrana tjelesnog kažnjavanje) i osoba s invaliditetom (normativni okvir, nezavisni mehanizam), trgovanja ljudima, te migranata i tražitelji azila (međunarodni standardi), itd. U tom kontekstu predstavljamo dva područja detaljnije – suzbijanje diskriminacije i ravnopravnost spolova.

(suzbijanje diskriminacije)

24. Značajan napredak bilježi se na području suzbijanja diskriminacije - donošenje zakona i uspostava institucionalnog mehanizma kroz djelovanje Ureda pučkog pravobranitelja. Vlada je u suradnji s pučkim pravobraniteljem i Centrom za mirovne studije, provela projekt «Potpora provedbe Zakona o suzbijanju diskriminacije» (sufinanciran od EK-80%), s ciljem educiranja medija, civilnog društva, poslodavaca i javnosti o Zakonu i zaštiti od diskriminacije (nacionalna kampanja), što je pridonijelo jačanju partnerstva i porastu razine svijesti o diskriminaciji. No, istraživanje o stavovima prema diskriminaciji ukazalo je na nužnost daljnjeg podizanja svijesti javnosti. Također je na Međunarodnoj konferenciji o Zakonu o suzbijanju diskriminacije (2009.) predstavljen Vodič uz Zakon. Edukacija, posebice nadležnih tijela ostaje i nadalje prioritetom te u partnerstvu s pučkim pravobraniteljem kroz IPA 2009, upravo započinje trogodišnji projekt *Establishing a Comprehensive System for Anti-discrimination Protection*. Nastavno na obveze iz Durbanske deklaracije donesen je Nacionalni plan za borbu protiv diskriminacije 2008.-2013. s mjerama koje promiču svijest o nediskriminaciji, sudioničku demokraciju predstavnika diskriminiranih skupina, edukaciju profesionalaca te poštivanje i toleranciju.

(zločin iz mržnje)

25. Hrvatsko zakonodavstvo od 2006. poznaje pojam zločina iz mržnje koji takvim djelom određuje svako kazneno djelo počinjeno iz mržnje prema osobi zbog rase, boje kože, spola, spolne orijentacije, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog

podrijetla, imovine, rođenja, naobrazbe, društvenog položaja, dobi, zdravstvenog statusa ili drugih osobina. Navedeno predstavlja otegotnu okolnost prilikom odmjeravanja kazne, ali se i dalje radi na unaprjeđenju koncepta - Radna skupina za izradu novog Kaznenog zakona razmatra utvrđivanje zločina iz mržnje kao kaznenog djela u stjecaju s drugim kaznenim djelom ili kao kvalifikatornog oblika pojedinog kaznenog djela. Također, druga Radna skupina radi na sagledavanju njegove fenomenologije, što uključuje provedbu obrazovanja i kampanji (podizanje svijesti) i medijske nastupe. U cilju sankcioniranja diskriminatornog ponašanja, Ministarstvo unutarnjih poslova je detaljno propisalo način postupanja i prikupljanja podataka o zločinu iz mržnje. U praksi nije evidentirano organizirano nasilje prema određenim skupinama, već je riječ o pojedinačnim i neorganiziranim incidentima bez zajedničkih karakteristika koje ukazuju na njegovo planiranje, organiziranje i provođenje. Hrvatska je među prvima provela obuku za policijske djelatnike o problemu zločina iz mržnje.

(ravnopravnost spolova)

26. Vezano uz ravnopravnost spolova, podsjećamo da su Zakonom o ravnopravnosti spolova ustanovljeni (na razini dužnosnika), **koordinatori/ce za ravnopravnost spolova u svim tijelima državne uprave**, a koji surađuju s Uredom za ravnopravnost spolova i odgovaraju za provedbu navedenog zakona te imaju njegovu stručnu potporu pri provedbi zakona i Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova. U tu svrhu donose se i planovi djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova tijela državne uprave. Zaštita prava žena sustavno se prati kroz djelovanje različitih tijela - parlamentarni Odbor za ravnopravnost spolova, Ured pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, Ured za ravnopravnost spolova, koordinatori/ice za ravnopravnost spolova u svim ministarstvima, središnjim državnim uredima i uredima državne uprave u županijama. Strateški dokument je Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova, te je treću po redu za razdoblje (2006.-2010.), donio Hrvatski sabor. Ista se zasniva na postojećem zakonskom okviru te potvrđuju jamstva ravnopravnosti spolova koji su sastavni dio međunarodnog prava, pravne stečevine Europske zajednice, CEDAW Konvencije i zaključnih komentara njenog Odbora, te konvencija Međunarodne organizacije rada, Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava te Pekinške deklaracije i Platforme za djelovanje i Milenijskih razvojnih ciljeva. Strateški okvir i akcijski plan djelovanja sadrže 30 ciljeva i 144 mjere u sljedećim kritičnim područjima: ljudska prava žena, jednake mogućnosti na tržištu rada, rodno osjetljivo obrazovanje, ravnopravnost u odlučivanju, nasilje nad ženama, zdravlje žena te institucionalni mehanizmi. Mjere provode tijela državne uprave i druga državna tijela, a mnoge od njih i u suradnji s nevladinim udrugama.

Pravni temelj za osnivanje **županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova** (članovi/ce županijskih skupština odnosno skupštine Grada Zagreba, koordinatori/ice u uredima državne uprave, predstavnici/ce nevladinih udruga i nezavisni stručnjaci/kinje) kao radno-savjetodavnih tijela pri županijskim skupštinama, nalazi se u Zakonu o ravnopravnosti spolova. Jedinice područne (regionalne) samouprave i Grad Zagreb osnivaju i osiguravaju uvjete i financijska sredstva u cilju promicanja ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini. U svih 20 županija i u Gradu Zagrebu provedeno je osnivanje županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova, a osnovano je i više od 75 općinskih i gradskih povjerenstava, a što pokazuje napredak u jačanju lokalnih kapaciteta